

PŘÍMÉ FINANČNÍ PODPORY NA OCHRANU PŘÍRODY V HOSPODÁŘSKÉ KRAJINĚ

PRO ORGÁNY OCHRANY PŘÍRODY

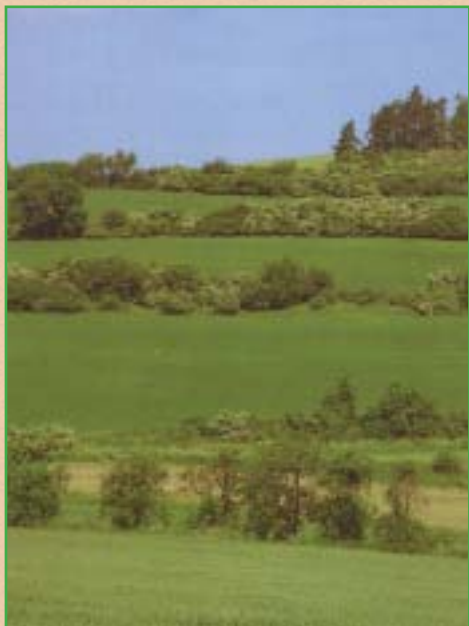

Ministerstvo životního prostředí

Praha 2004

Obsah:

Úvod	1
Základní hlediska pro umístění opatření.....	1
Přehled programů využitelných na ochranu přírody a krajiny	2
A. Programy v gesci Ministerstva životního prostředí.....	3
1. SFŽP - Program péče o přírodní prostředí.....	3
2. Program péče o krajinu.....	3
3. Program revitalizace říčních systémů	4
4. Operační program Infrastruktura	4
5. Správa nezcizitelného státního majetku v zvláště chráněných územích.....	5
6. Program LIFE - NATURE.....	5
B. Programy v gesci Ministerstva zemědělství	6
1. Horizontální plán rozvoje venkova.....	6
2. Operační program Zemědělství	6
K podporovaným opatřením v rámci jednotlivých typů hospodářské krajiny	7
Louky.....	7
Pastviny	9
Polní kultury.....	11
Mokřady a vodní plochy.....	12
Trvalá krajinná zeleň.....	16
Trvalé kultury.....	18
Lesy	19
Infrastruktura	21
Technická a jiná opatření.....	22
Osvěta a studie	23
Příprava plánů.....	24
Seznam zkratk, kontakty	

Meze na Sedlčansku. Foto archiv MŽP.

Vážení čtenáři,

prostřednictvím tohoto výtisku chceme Vás, pracovníka orgánu ochrany přírody, informovat o široké škále podpor, které souvisejí s péčí o rozmanitost a ekologickou stabilitu krajiny. Se vstupem České republiky do Evropské unie budou mít české subjekty možnost nejen nadále žádat o prostředky ze státních programů, ale navíc získat na opatření spojená s ochranou přírody a krajiny finanční podporu z programů EU.

Záměrem tohoto informačního materiálu je napomoci Vám:

- ❖ uvědomit si spektrum finančně podporovaných opatření v zemědělské a lesohospodářské krajině, která mohou mít vliv na biodiverzitu a ekologickou stabilitu území;
- ❖ podpořit Vás v zájmu efektivní a systematické spolupráce s pověřenými institucemi při administraci a dozoru opatření s dopadem na přírodní a krajinné hodnoty území, ve kterém působíte;
- ❖ nalézt další informační zdroje, které lze při Vaší činnosti využít.

Výběr finančně podporovaných opatření vždy závisí na daných přírodních podmínkách, způsobu užívání krajiny a přítomnosti volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na pozemcích užívaných konkrétním subjektem. Vymezení stanovišť, společenstev i jednotlivých druhů, na které se zaměřuje činnost orgánu ochrany přírody, je stále aktuálním úkolem v širokém záběru Vašich prací. V současnosti byl vedle existujících národních kategorií zvláště chráněných částí přírody a druhů rostlin a živočichů dokončen odborný návrh tzv. národního seznamu podle směrnice o stanovištích a probíhá proces vyhlášení ptáčích oblastí podle směrnice o ptácích. Výsledkem bude soustava evropsky významných zvláště chráněných území NATURA 2000. U těchto území se předpokládá významný překryv s národními kategoriemi zvláště chráněných území. Možnosti provádění opatření určených výhradně pro ZCHÚ nabízejí mnohé dotační programy již od roku 2004.

Základní hlediska pro umístění opatření

Subjekt, který hospodaří ve Vašem správním území je potenciálním žadatelem o poskytnutí dané finanční podpory. Výběr opatření se však do značné míry bude řídit hodnotou dané části území vyplývající z jeho přírodních, respektive socioekonomických podmínek. Těchto hodnot a vlivů by si měl být vědom nejen žadatel a správce programu, ale také příslušný orgán ochrany přírody. Ten v zájmu ochrany přírody a krajiny bude jednat v případě, že vzniknou v souvislosti s realizovanými opatřeními rizika či újmy na předmětu ochrany. Stanovisko orgánu ochrany přírody může mít ve všech případech vliv na rozhodnutí donátora o přidělení, případně odejmutí dotačních prostředků, a to i v období po realizaci opatření.

1. Hledisko statutu ploch - náležitosti ke:

- zvláště chráněným částem přírody podle euronovy zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, (národní park, chráněná krajinná oblast, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památka, přírodní památka) nebo
- vymezeným prvkům územního systému ekologické stability (ÚSES) nebo
- chráněným územím NATURA 2000, která budou také chráněnými územími podle zákona, a to buď zvláště (evropsky významná lokalita - SAC) nebo v režimu obecné ochrany ptáčích oblastí (SPA).

Pro subjekty hospodařící uvnitř hranic výše uvedených území vyplývají zákonné podmínky různých omezujících realizovatelných zásahů v území. Podle formy dosavadního hospodaření a jejího vlivu na krajinu bude možné posuzovat nezbytnost plánovaných opatření, a rovněž přínos a doprovodné negativní efekty provedených opatření, na která žadatel použil státní nebo evropskou podporu. Na plochách určených k provádění podporovaných opatření se mohou vyskytovat ohrožené druhy rostlin či živočichů, jejichž výskyt není dostatečně zmapován nebo je zde potenciál pro obnovu a tvorbu krajinných stabilizačních prvků. O podporu jejich utváření může aktivně usilovat nejen hospodařící subjekt, ale i státní ochrana přírody. Na plochách, kde se nevhodně hospodaří, lze upustit od specifických způsobů využití (např. zornění svahů a mokřin), aniž by to znamenalo dodatečné finanční investice či náklady. Je možné získat přitom podporu na posílení ekologické stability (v tomto případě např. trvalým zatravněním nebo výsadbou vhodných dřevin). Tato opatření jsou vesměs dotována s cílem obnovení žádoucích struktur krajiny, a to jak na úrovni materiální, tak na úrovni zakotvení jejich existence do informačně-mediálního systému (např. do map, evidencí, atp.). Na jejich následnou ochranu lze zpravidla využít údržbové nebo

kompenzační dotace, které se pohybují na nižší finanční úrovni, avšak jsou zpravidla každoročně opakovaně využitelné za vynaložení podstatně menšího úsilí, než při zakládání či obnově krajinných struktur.

Příklad: finanční podpora zakládání polních mezí znamená pro hospodáře informovat se o umístění vymezených prvků ÚSES, připravit projekt, případně nechat zaměřit hranice pozemků a postarat se o provedení terénních či vegetačních úprav. Stejně tak bude povinen zajistit institucionální zakotvení pozemků mezi např. v rámci místní pozemkové úpravy či přímo v evidenci pozemků vedené ČÚZK. V krátkém období hospodář uplatní náklady na založení krajinných struktur a následně bude moci využít podpor na zemědělskou půdu jako takovou, na sekání mezí, dosadbu dřevin, využívání extenzivní produkce mezí či speciální opatření pro návrat nějakého ohroženého druhu vázaného na meze. Ochranou stávajících mezí a jejich strukturo-tvorných prvků, jako jsou staré ovocné stromy, pestré trávníky, kupky vysíraného kamení nebo nějaký typický druh, lze dosáhnout na finanční podpory bez vynakládání zvláštního úsilí. Hospodář bude dál „uvazovat kozu na mez“, bude šetřit staré ovocné stromy, bude si vědom přítomnosti typických obyvatel mezí a bude je využívat způsobem, na který byly generace před ním zvyklé. A pokud bude mít zájem o finanční podporu, pouze investuje svůj čas, aby se informoval o existujících programech, naučil se podat žádost a případně se dohodl o formálním předání opatření, popř. vyúčtování.

2. Hledisko zachování nebo žádoucího rozvoje biodiverzity a ekologické stability území, ve kterém orgán ochrany přírody působí.

Pro zjednodušení je velmi praktické a osvědčené se na ekologickou stabilitu vždy dívat skrze biodiverzitu a na biodiverzitu nahlížet očima ekologické stability, což Vám pomůže v prioritizaci posuzovaných opatření nebo v hodnocení vlivů na přírodu a krajinu způsobených realizací daného opatření, ať již podle Vás pozitivních či negativních. V plošně nejvýznamnějším dotačním programu agroenvironmentální opatření (HRDP) je např. nezbytné doložit potvrzení orgánu ochrany přírody o souhlasu se zvolenými managementy u žádostí opatření: ošetřování travních porostů v ZCHÚ. Jistě se však vyskytnou případy, kdy osoba zodpovědná za opatření bude ze zákona povinna ohlásit nebo požádat o povolení té které činnosti – např. při obnově krajinné zeleně nebo terénních úpravách, odbahňování rybníků atp.

3. Hledisko účelnosti vynaložení veřejných prostředků na opatření, která mají ve své náplni (nebo konceptní náplni dotačního programu jako takového) více či méně zahrnut cíl ochrany a tvorby životního prostředí hospodářské krajiny.

Zde bychom Vás chtěli ujistit, že v rámci dostupných administrativních nástrojů bude řešeno každé zjištěné bezúčelné čerpání veřejných finančních prostředků na opatření, která navíc způsobí porušení zákonných podmínek ochrany přírody a krajiny. Největší podpoře by se mohly těšit akce zahrnující v sobě nejvíce ekologických vazeb (nikoli činností) slibujících setrvalý efekt vynaložených prostředků. Toto je však třeba uvažovat v kontextu rozdílu náplně podopatření, opatření, dotačních programů nebo celých balíků těchto programů. Kupříkladu nahlížel-li by úředník na každé opatření k likvidaci křovinného náletu jako na přínosné pro údržbu krajiny, v důsledku by mohlo docházet k likvidaci biodiverzity cenných křovinných společenstev. Proto je nejprve nezbytné vědět, co a proč se bude provádět, a v případě, že se orgán ochrany přírody vyjadřuje i k účelnosti opatření, rozhodnout jak a v jakém rozsahu se může provádět. Po realizaci bude moci příslušný orgán ochrany přírody, stráž ochrany přírody a ČIŽP dohlížet nad dodržováním zákonných podmínek ochrany přírody a krajiny, k čemuž by mělo být využíváno spolupráce s orgány vydávajícími rozhodnutí o poskytnutí finančních prostředků a osobami pověřenými kontrolou realizace opatření. Vedlejším produktem této spolupráce by měl být lepší přehled o možných střetech zájmů pro potřebu podložení Vašich budoucích stanovisek.

Přehled programů využitelných na ochranu přírody a krajiny

Dále Vám předkládáme schématický přehled dostupných dotačních programů. Pro bližší informace o podmínkách jednotlivých programů kontaktujte odpovídající organizaci dle přehledu.

Zároveň bychom Vás chtěli upozornit na problém souběžnosti čerpání podpor. Obecně platí, že na stejné opatření není možné uplatnit plnou výši náhrady nákladů ze dvou dotačních zdrojů. Např. v případě údržby luk kosením z agroenvironmentálních programů v rámci HRDP nelze současně na ten samý účel čerpat z krajinotvorných programů (PPK, PPPP). Nelze také kombinovat např. podporu v méně příznivých oblastech s ekologickými omezeními (E-LFA) s podporou extenzivního hospodaření (titul D 4-o) v rámci Programu péče o krajinu. V rámci Horizontálního plánu rozvoje venkova (HRDP) je možná kombinace podpory v méně příznivých oblastech (LFA) s agroenvironmentálními programy. Možná je i kombinace titulu Ekologického zemědělství s ostatními agroenvironmentálními podopatřeními.

A. PROGRAMY V GESCI MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

1.

Název programu: SFŽP - Program péče o přírodní prostředí

Oblasti ochrany přírody se týká zejména program č. 3 – Program péče o přírodní prostředí, ochrana a využívání přírodních zdrojů

Informační odkaz: <http://www.sfzp.cz>

Spolufinancování z programu: až 80 %

Žadatel: PO založené k nepodnikatelským účelům, obchodní společnosti, státní podniky, družstva, FO podnikatelé, fyzické osoby nepodnikatelé

Vyhlásil: Ministerstvo životního prostředí ČR

Realizátor: Státní fond životního prostředí ČR

Účel podpory: cílem Programu péče o přírodní prostředí je podpora opatření k ochraně přírody a krajiny. Opatření jsou podle charakteru zařazena do dílčích programů: Zakládání ÚSES, Ošetřování stromů a regenerace alejí a parků, Zabezpečení mimoprodukčních funkcí lesa a k přírodě šetrné hospodaření v lesích, Péče o zamokřená území a vodní plochy, Program péče o půdu, Program regenerace urbanizované krajiny, Realizace schválených plánů péče o ZCHÚ, Výkupy pozemků ve ZCHÚ, Realizace schválených záchranných programů, Program péče o půdu a Program na zpracování koncepcí ochrany přírody a krajiny

Projekty se předkládají: žádost včetně všech příloh musí být předložena SFŽP. Následně proběhne odborné vyhodnocení žádosti SFŽP. Poté bude předložena k projednání Radě Fondu jako poradního orgánu MŽP ČR. Podpora se přiznává rozhodnutím ministra v rámci použitelných zdrojů SFŽP. Na základě rozhodnutí ministra uzavírá Fond smlouvu o poskytnutí podpory s žadatelem. Smlouva vychází z toho, že podpora má po dobu realizace opatření charakter zálohy, a to až do doby vyúčtování čerpaných prostředků na základě vyhodnocení smluvních podmínek

Uzávěrka: průběžně

Trvání programu: každý rok probíhá jeho revize

Ostatní: kritériem pro výběr akcí je poloha lokality (např. v ZCHÚ,...) nebo zda se jedná o prioritu kraje

2.

Název programu: Program péče o krajinu

Informační odkaz: <http://www.env.cz>

Spolufinancování z programu: až 100% podle vyhodnocení přínosu z hlediska ochrany přírody a krajiny (na projekty přinášející zisk a investičního charakteru nelze poskytovat finanční prostředky z tohoto programu)

Žadatel: FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce pozemků na nichž se bude realizovat konkrétní opatření), žadatelem nemůže být zahraniční osoba, a to fyzická ani právnická

Vyhlásil: Ministerstvo životního prostředí ČR

Účel podpory: cílem programu je především zajištění péče o krajinu a o zvláště chráněné části přírody

Organizační zabezpečení: u podprogramu péče o krajinu se žádosti předkládají na sběrná místa (místně příslušná střediska Agentura ochrany přírody a krajiny ČR) u podprogramu péče o zvláště chráněné části přírody se předkládají projekty na AOPK ČR, SCHKO ČR a Správy NP

Uzávěrka: pro příjem žádostí pro rok 2004 je stanoven termín 30.6. 2004
Trvání programu: každý rok je program aktualizován
Ostatní: na poskytnutí finančních prostředků není právní nárok, poskytování finančních příspěvků je upraveno směrnicí MŽP pro příslušný rok

3.

Název programu: Program revitalizace říčních systémů

Informační odkaz: <http://www.env.cz>

Spolufinancování z programu: až 100%

Žadatel: vlastník pozemků či vodohospodářské stavby, na nichž mají být revitalizační opatření provedena, správce toku nebo nájemce pozemků nebo nestátní nezisková organizace, a to vždy s písemným souhlasem vlastníka, žadatelem nemůže být zahraniční osoba, a to fyzická ani právnická

Vyhlásil: Ministerstvo životního prostředí ČR

Účel podpory: cílem programu je podpořit obnovu přírodního prostředí i zdrojů užívaných člověkem. Program předpokládá postupné naplňování biologické rozmanitosti, příznivého uspořádání vodních poměrů a takového uspořádání funkčního využití území, které zajišťuje ochranu přírodních i kulturních hodnot krajiny. Program se soustředí na revitalizace přirozené funkce vodních toků, zakládání a revitalizaci prvků ÚSES vázaných na vodní režim, odstraňování příčných překážek na tocích, revitalizaci retenčních schopností krajiny a výstavbu a obnovu ČOV a kanalizací včetně zakládání umělých mokřadů

Organizační zabezpečení: žádosti se předkládají na sběrná místa (místně příslušná střediska Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)

Uzávěrka: příjem žádostí průběžně

Trvání programu: každý rok je program aktualizován

Ostatní: na poskytnutí finančních prostředků není právní nárok, poskytování finančních příspěvků je upraveno pravidly MŽP

4.

Název programu: Operační program Infrastruktura

V oblasti ochrany přírody je využitelné zejména opatření č. 3.1 – Obnova environmentálních funkcí území a 3.4. Nakládání s odpady a odstraňování starých zátěží (př. výstavba zařízení pro biologickou úpravu odpadů – kompostování)

Informační odkaz: <http://www.env.cz>, <http://www.sfzp.cz>

Spolufinancování z programu: až 80% u projektů s veřejnými výdaji (pokud je žadatel obec, kraj...), s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10 %

Žadatel: soubor žadatelů se liší dle opatření, mohou jimi být například obce, kraje, občanská sdružení, podnikatelské subjekty, příspěvkové organizace a organizační složky

Vyhlásil: Ministerstvo životního prostředí ČR

Účel podpory: cílem té části programu, která je zaměřená na zlepšování environmentální infrastruktury, je nejen zlepšování ochrany ovzduší, nakládání s odpady nebo vodního hospodářství, ale i zvýšení biodiverzity vodních toků a jejich okolí, zvýšení retenční schopnosti krajiny a prevence ničivých následků povodní (lze hradit například revitalizace vodních toků a jejich niv, úpravy k obnově funkce pramenných oblastí a mokřadů)

Organizační zabezpečení: žádost k dispozici na internetu, vyplněná se podá na Státní fond životního prostředí a v kopii na Ministerstvo životního prostředí

Uzávěrka: zveřejňováno ve výzvě

Trvání programu: do konce roku 2006

5.

Název programu: Správa nezcizitelného státního majetku v zvláště chráněných územích

Informační odkaz: <http://www.env.cz>

Spolufinancování z programu: až 100%

Žadatel: příjemcem finančních prostředků může být AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP.

Vyhlásil: Ministerstvo životního prostředí ČR

Předmět a účel podpory: finanční prostředky lze poskytovat na jednotlivá opatření pouze na pozemcích v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce. Cílem programu je zajišťování povinností vlastníka (státu, představovaného odbornými organizacemi ochrany přírody) vyplývajících z platné legislativy, nárůst druhové rozmanitosti organismů, zvýšení početnosti populací chráněných druhů flóry a fauny vyskytujících se ve zvláště chráněných územích všech kategorií a naplňování mezinárodních úmluv, ke kterým přistoupila Česká republika, prostřednictvím odborných organizací ochrany přírody, včetně naplňování závazků vyplývajících z implementace Směrnic Evropského společenství ve vztahu k soustavě evropsky významných území NATURA 2000

Organizační zabezpečení: příjemce předloží MŽP žádost o přidělení finančních prostředků a seznam plánovaných opatření s uvedením odhadu jejich finanční náročnosti. MŽP posoudí žádost o přidělení finančních prostředků a schválí výši přidělených finančních prostředků pro jednotlivé příjemce

Uzávěrka: do konce února

Trvání programu: do konce roku 2007

6.

Název programu: Program LIFE - NATURE

Informační odkaz: <http://www.env.cz>,

<http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Spolufinancování z programu: až 75% u projektů zaměřených na území NATURA 2000

Žadatel: okruh je velmi široký, může se jednat např. o agentury, výzkumný ústav, nevládní organizace, soukromíky, město, region

Vyhlásil: Evropská komise

Předmět a účel podpory: cílem programu je zajištění komplexní péče o vybrané území zařazené do soustavy NATURA 2000. Z programu je možné hradit celou škálu nákladů, které si vyžaduje zachování cenného stanoviště (příprava plánu péče, výkupy pozemků, odstranění náletových dřevin, kosení atd.). Doba trvání projektu není závazně určena, ale pohybuje se obvykle od 3 do 5 let

Organizační zabezpečení: žádost bude k dispozici na internetu na stránkách Evropské komise, vyplněná se podá na ministerstvo životního prostředí, které ji po překontrolování formální správnosti odešle Evropské komisi. Evropská komise učiní rozhodnutí, které z předložených projektů ze všech států EU budou financovány z rozpočtu programu LIFE. Vzhledem k omezenému rozpočtu bohužel není program LIFE určen k pokrytí významnějšího dílu z finančních nároků na péči o území Natura 2000 v zemích EU, ale dokáže pokrýt z každého státu EU pouze omezený počet demonstračních projektů

Uzávěrka: zveřejňováno ve výzvě Evropské komise

Trvání programu: do konce roku 2006

B. PROGRAMY V GESCI MINISTERSTVA ZEMĚDĚLSTVÍ

1.

Název programu: Horizontální plán rozvoje venkova

Informační odkaz: <http://www.mze.cz>, <http://www.szif.cz>

Spolufinancování z programu: výše roční podpory je stanovena paušálně

Žadatel: soubor žadatelů se různí dle titulů, jedná se často o soukromě hospodařící rolníky nebo firmy (tedy FO nebo PO) podnikající v zemědělské prvovýrobě, u některých titulů mohou být žadatelé vlastníci, sdružení vlastníků nebo předkladatel projektu za souhlasu vlastníků

Vyhlásil: Ministerstvo zemědělství ČR

Účel podpory: cílem programu je rozvoj venkova a multifunkčních funkcí zemědělství. Navrženy jsou dotační tituly na předčasné ukončení zemědělské činnosti, podporu méně příznivých oblastí a oblastí s ekologickými omezeními, agroenvironmentální opatření, zalesňování zemědělské půdy, založení porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití, zakládání skupin výrobců

Organizační zabezpečení: žádost včetně všech příloh je možné předkládat na Zemědělské agentuře - pozemkovému úřadu MZe. Formulář žádosti spolu s informacemi k administraci je k dispozici na internetových stránkách Státního zemědělského intervenčního fondu <http://www.szif.cz>, žádosti jsou vázány na registr půdních bloků

Uzávěrka: různé dle dotačních titulů

Trvání programu: do konce roku 2006

2.

Název programu: Operační program Zemědělství

Informační odkaz: <http://www.mze.cz>

Spolufinancování z programu: 100% u projektů nepřinášejících zisk a zhruba z 50% u projektů přinášejících zisk

Žadatel: soubor žadatelů se různí dle titulů, jedná se například o soukromě hospodařící rolníky nebo firmy (tedy FO nebo PO) zapsané do evidence samostatně hospodařících rolníků, vlastníky pozemků, nájemce pozemků,...

Vyhlásil: Ministerstvo zemědělství ČR

Účel podpory: cílem programu je podpora rozvoje venkova, zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství, ochrana a zlepšování životního prostředí. Navrženy jsou dotační tituly na investice do zemědělského majetku zemědělských podniků, zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing, lesní hospodářství, posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí, odborné vzdělávání, rybářství a technická pomoc. Pro péči o nelesní biotopy lze například využít opatření na financování údržby nebo zakládání malých vodních nádrží nebo na pořízení šetrných technologií

Organizační zabezpečení: žádost zveřejněna na internetu, vyplněná se podá na příslušný Regionální odbor Státního zemědělského intervenčního fondu

Uzávěrka: zveřejňováno ve výzvě

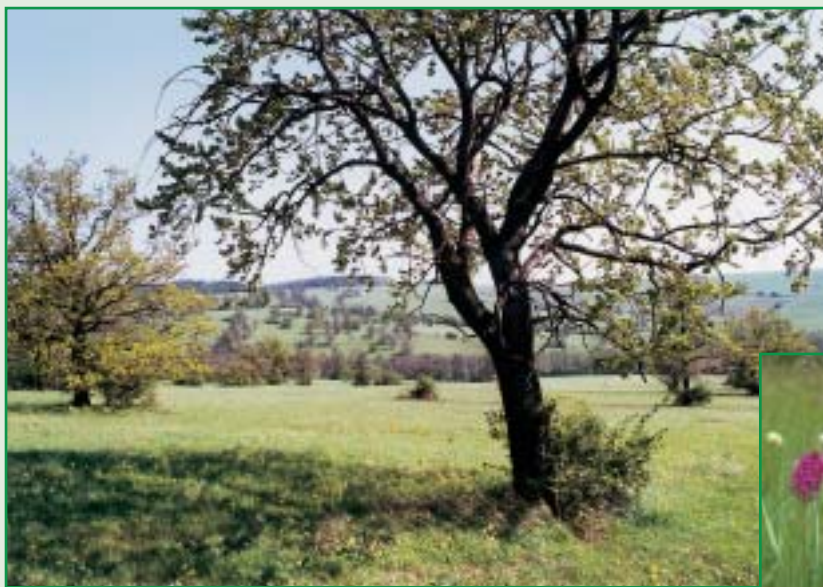
Trvání programu: do konce roku 2006

K podporovaným opatřením v rámci jednotlivých typů hospodářské krajiny

Pro vytvoření podmínek k návratu biodiverzity do naší kulturní krajiny a pro obnovu ekologické stability je vhodné si udělat názor dle základních typů ekosystémů v hospodářské krajině, o tom, co by jednotlivé základní typy ekosystémů měly zahrnovat a jak byste měli k problematice podporovaných opatření v rámci svých kompetencí přistupovat.

Louky

Druhově bohaté (květnaté) louky se historicky vyvinuly na odlesněných půdách za pomoci citlivého obhospodařování člověkem. Pravidelné kosení a minimalizace přísunu živin jsou nezbytné pro přežití lučních společenstev, která patří na jednotku plochy k druhově nejbohatším ekosystémům vůbec. Z hlediska ochrany přírody jsou nyní nejcennějším typem luk rašelinné a podmáčené nebo zaplavované louky, protože hostí různá rostlinná a živočišná společenstva, která v krajině rychle mizí. Způsob sečení významným způsobem ovlivňuje druhovou rozmanitost, například živočichů jako jsou hnízdící ptáci a hmyz. Mnoho druhů se na loukách zachovalo díky zamezení rozvoji intenzivní technologie pěstování píce. Podpůrné programy také sledují cíle celkového zvýšení podílu zatravnění krajiny na úkor orné půdy. Pouhým zvyšováním podílu TTP se sledují dosti vyhraněné cíle: snižování eroze půdy, bezpečné odvedení vody z krajiny a akumulace vody jako výrobního zdroje. Orgán ochrany přírody by při podpoře správného využívání a při sledování případných dopadů podporovaných opatření měl v daném případě vždy jednat v širším zájmu ochrany podmínek pro rozvoj biologických a ekologických hodnot území. Přínosné bude lukaření s možností využití intenzivních technologií na ploše, která byla dosud intenzivní polní kulturou. Naopak podpora rozšíření intenzivních pícninářských zásahů na plochy s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů nebo vzácných společenstev znamená významná rizika, popř. vede k újmám na přírodních a krajinných hodnotách, a je proto nežádoucí.

Rozptýlená zeleň v NPR Čertoryje. Foto Jan Němec. 📍

Louka s orchiděmi (rudohávek jehlancovitý). Foto ČSOP Bílé Karpaty. ➡

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platbo. spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
Program péče o přírodní prostředí	Program péče o přírodní prostředí	založení protierozních pásů, zásakovacích pásů a průlehu, které budou zatravněny, založení drabných poldrů	max. 80%	FO, PO	pouze neinvestiční prostředky; musí být v souladu se schváleným komplex. pozemkovými úpravami, úhrada mimoř. nákladů na technická opatření	nenárokové; u suchých poldrů lze i na základě vydání územního rozhodnutí
		realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (zakládání infiltračních pásů a mezi zatravněním)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, u zatravnění podmínkou převod v evidenci katastru na TPP	nenárokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, opatření pro obnovu vsakovacích ploch)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
		zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezi, hrázek, poldrů, rozlivných ploch a průlehu - zpravidla spojeno s jejich zatravněním)	max. 80%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
údržba	Program péče o krajinu	kosení lehkou mechanizací	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO, AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze neinvestiční prostředky; zálož. souběhu s dotacemi MZe a SZP ČR či jiných zdrojů SR	možnost nověšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		ruční kosení	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO, AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze neinvestiční prostředky; zálož. souběhu s dotacemi MZe a SZP ČR či jiných zdrojů SR	možnost nověšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
	Program péče o krajinu	ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost nověšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost nověšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
cílená podpora druhové rozmanitosti	cílená podpora druhové rozmanitosti	likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		podpora ohrožených druhů realizací speciálních činností např. razuváním drnu, pravidelná likvidace nežádoucích náletů dřevin, péče o hrázistě a žimovisté	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		změna druhové chudých lučních porostů na geneticky a stanovištně druhově bohaté	max. 20 tis./ha	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO, AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		speciální opatření, např. razuváním drnu, podpora ohrožených populací	max. 100%	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
ostatní	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	kosení luk za účelem udržení žádoucí druhové skladby	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		speciální opatření, např. razuváním drnu, pravidelná likvidace nežádoucího náletu dřevin	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	Program péče o krajinu	opatření na zlepšování přírodního prostředí jinými extenz. způsoby hospodaření	max. 100%	FO nebo PO (Vlastník, nájemce, podnajímelec) s právním vztahem k daným pozemkům-E14	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost nověšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách

Pastviny

Pastviny jsou z pohledu ochrany a tvorby krajiny poměrně vyhraněným ekosystémem. Rozhodujícím a tvůrčím vlivem působícím při jejich vzniku je pastva hospodářskými zvířaty (u nás skot, ovce, kozy, koně a v omezené míře i některé druhy drůbeže, např. husy), která jsou schopna dlouhodobě spoluvytvářet stabilitu pastvin. Zakládání pastvin na orné půdě je podporováno v rámci zatrávňovacích opatření zejména v méně příznivých oblastech a na erozně ohrožených pozemcích. Zvýšená plošná i lokální koncentrace hospodářských zvířat na pastvinách však často snižuje žádoucí protierozní a retenční funkci pastvin, a tím i funkci ekologickou. Proto je podpůrnými programy stanoveno přípustné zatížení pastvin hospodářskými zvířaty, přepočteno na velké dobytčí jednotky (VDJ) a dobu, po kterou se na jednotce plochy mají pást. Volný přístup zvířat do plošně omezených prvků ekologické stability krajiny - vodních toků, mokřadů, podmáčených luk, rybníků, pramenišť a významných porostů dřevin také působí často ničivě. Tomu je možné zamezit formou uplatněním podmínek orgánu ochrany přírody, nejlépe před zaslavnutím opatření a rozhodnutím o přidělení prostředků. Na druhou stranu nedostatečné vypásání rovněž způsobuje degradaci pastevních ekosystémů, která se projevuje zarůstáním invazními či expanzivními druhy rostlin (např. trnovník akát, anebo psárka luční a jilek mnohokvětý pocházející z dosevů). Žádoucí extenzivní forma pastvy má udržovat nízký a hustý drn, terénní nerovnosti, mozaiku přepásaných a nedopásených míst včetně rozptýlených stromů a keřů a jejich skupin, což vše podporuje rozvoj biodiverzity na lokalitě. Podmínky jednotlivých dotačních titulů specifikují i možnost změny využití pastvin např. zorněním (přípustnou četnost a délku trvání zornění), převodem na louku nebo zalesněním. Pastviny s výskytem ohrožených druhů se chrání omezením vstupu intenzivních technologií na plochy a vlivu hraničního efektu. Například pastviny s výskytem hořců či hořečků vyžadují pravidelné narušení intenzivní pastvou, a proto je třeba provádění pastvy podmínit ve smyslu dobrého rozčlenění pastvy a lépe časovaného přesunu zvířat. Volně žijící druhy živočichů jsou také vázány na přirozenou pestrost pastvin. Produkční zásahy jednostranně zaměřené na zvýšení nebo zkapacitnění produkce (dosévání, hnojení syntetickými a nevhodnými organickými hnojivy, vápnění, intenzivní dokrmování zvířat, válcování atp.) rozvoji této složky zpravidla zabráňují. V rámci zvláště chráněných částí přírody je zákonem o ochraně přírody a krajiny vyčleněn prostor pro zamezení negativních vlivů stejně jako v případě ochrany stanovišť zvláště chráněných druhů živočichů nebo rostlin, které jsou jejich výhradním životním zdrojem.

*Ekologický chov
dobytka v Jeseníkách.
Foto Svaz PRO-BIO.*

*Prvosenka jarní.
Foto Jan Němec.*

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	Program péče o přírodní prostředí	založení protierozních mezí, zasakovacích pásů a přílehlů, které budou zatravněny, založení drobných poldrů	max. 80%	FO, PO	pouze neinvestiční prostředky, musí být v souladu se schválenými komplexy, pozemkovými úpravami, úhrada mimoř. nákladů na biotechnická opatření	nenárokové; u suchých poldrů lze i na základě vydání územního rozhodnutí
	Program revitalizačních říčních systémů	realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (zakládání infiltračních pásů a mezi zatravněním)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnikající) s právním vztahem k daným pozemkům	pouze neinvestiční prostředky, u zatravnění podmínkou převod v evidenci katastru na TTP	nenárokové
	Program revitalizačních říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodné odvodňovacích pozemků, opatření pro obnovu vsakovacích ploch)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program péče o krajinu	zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rozličných ploch a přílehlů - zpravidla spojeno s jejich zatravněním)	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
podmínky omezení vstupů	Program péče o krajinu	podpora zachování extenzivního hospodaření na pozemcích v I. zóně NP a CHKO	max. příspěvek 3000 Kč/ha		pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové; podmínkou je nezarazení pozemku do kompenzaci s environmentálními omezeními (E-LFA v rámci HRDP)
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	likvidace křoviného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnikající) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		extenzivní pastva za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 8 tis./ha, možnost navýšení až o 50% (zvlášť ztížené podmínky)	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnikající) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		extenzivní pastva za účelem udržení žádoucí druhové skladby	max. 10 tis./ha, možnost navýšení až o 50% (zvlášť ztížené podmínky)	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	oplocení míst cenných z pohledu ochrany přírody, která jsou součástí pasených ploch	max. příspěvek 60 Kč na metr dřevěného oplocení	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
ostatní		extenzivní pastva za účelem udržení žádoucí druhové skladby	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnickém státu, které jsou v majetkové správě příjence	nenárokové
	Program péče o krajinu	opatření na zlepšování přírodního prostředí jinými extenz. způsoby hospodaření	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnikající) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách

Polní kultury

Pravidelně kultivované plochy s pěstováním jednoletých či víceletých plodin jsou evidovány jako orná půda. Orba jako hospodářská operace však v budoucnu nemusí zůstat rozhodující ve sledu různých zásahů v polních kulturách. Do tohoto typu ekosystému rovněž patří víceleté kultury polních plodin, jako například kultury vojtěšky seté, jahodníku zahradního nebo trav zařazených v rotaci plodin. Záměrem podpůrných programů je nejen zabránit erozi půdy, ale současně umožnit celkovou regeneraci půdy, ale také umožnit existenci na polní kultury vázaných forem života. V souladu s tím má v dotačních titulech zatím své místo pouze pěstování různých plodin na menších plochách a jejich střídání s využitím krycích a srnštních plodin, postupná a odstředná sklizeň a omezení dávky a kvality hnojiv a pesticidů. Podporu lze získat i pro okraje polí v rámci snižování intenzity hospodaření, cílem je na nich pěstovat píci se zastoupením travin, popř. hospodařit na nich s omezením zejména syntetických hnojiv a pesticidů.

Oblast činnosti	Program (gestor)	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
změna využití	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných pozemků, zakládání mokřadních ekosystémů, zatravnění vsakovacích ploch)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
		zvyšování retenční schopnosti území (zakládání travnatých mezí, hrázek, poldrů, rozlivných ploch a průlehů - zpravidla spojeno s jejich zatravněním)	max. 60%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program péče o přírodní prostředí	zakládání prvků ÚSES - zatravňování a výsadba dřevin	max. 80%	FO, PO		nenárokové
		založení protierozních mezí, zasakovacích pásů, průlehů a drobných poldrů (zatravnění nebo osazení dřevinami); založení větrolamů	max. 80%	FO, PO	pouze neinvestiční prostředky; musí být v souladu se schválenými komplex. pozemkovými úpravami, úhrada mimoř. nákladů na biotechnická opatření	nenárokové; u suchých poldrů lze i na základě vydání územního rozhodnutí
	Program péče o krajinu	preventivní protierozní opatření mimo koryta vod. toků - zakládání mezí a drobných poldrů (terénní úpravy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	jen jako preventivní opatření; pouze neinvestiční prostředky; nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadbového materiálu (výsadba liniových porostů a soliterních dřevin mimo lesy, zakládání infiltračních pásů a mezi zatravněním)	zatravňování do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky; nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; o samost. fin. příspěvek na násled. péči lze požádat do 3 let po výsadbě (není-li podmínkou pro realizaci opatření)
		obnova vegetačního krytu - zakládání trvalých travních porostů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		opatření zabráňující projevům eroze - zakládání trvalých travních porostů z přírodně blízké a stanovištně odpovídající bylinno-travní směsi místního původu	max. příspěvek 20.000 Kč/ha	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	obnova vegetačního krytu - zakládání trvalých travních porostů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		opatření zabráňující projevům eroze způsobených lidskou činností, včetně likvidace jejich následků	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
celní podpora drobné rozmanitosti	Program péče o krajinu	speciální opatření k podpoře populací ohrož. rostlin. a živoč. druhů a společenstev	do výše 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky; nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové

Mokřady a vodní plochy

Veškeré plochy trvale nebo přechodně zamokřené či zatopené lze pracovním řádem do této skupiny. Život vázaný na vodu vyžaduje nízkou nebo žádnou intenzitu narušování sklízí či lovem a zachování místních specifických podmínek, zejména hladiny živin a původnosti substrátu. Obnovení sukcese např. odbahněním dna rybníka je nezbytné provádět s ohledem na současná společenstva a je dobrým pravidlem, aby bylo již v projektové fázi zaměřeno na odbahnění loviště a okolí (nejhlubší části nádrže), popř. odstranění starých deponií z předešlých odbahnění provedených vyhrnutím. V krajinotvorných programech jde o zpřístupnění podpory na snížení intenzity chovu hospodářských druhů ryb, vhodnou údržbu a obnovu těchto ploch a jejich okrajů, popř. podporu rozšíření na vodu vázaných forem života (např. opatření na stávajících bariérách pro tažné druhy obojživelníků a ryb). Také v ostatních programech nejde jen o snížení vyplavování dusíku do povrchových vod a boj proti eutrofizaci vodních zdrojů v jejich povodí. Samozřejmostí by mělo být i vyloučení aplikace minerálních i některých (zejména tekutých) statkových hnojiv a všech prostředků na ochranu rostlin uvnitř těchto ploch. Při ochraně a obnově vodních a mokřadních prvků je nezbytné pravidelně zjišťovat stav biotopu a výskyt žádoucích forem života, které indikují extenzitu a vhodnost realizace opatření, a neustále je hodnotit, srovnávat a brát v potaz při tvorbě Vašeho dalšího stanoviska k zásahu do těchto významných krajinných prvků, ať již jsou ambice daného projektu jakékoli. Obnova a tvorba nových vodních ekosystémů formou terénních úprav zpravidla vyžaduje vypracovat podrobný projekt a konzultovat ho s Vámi, což jistě přispívá k úspoře účelově vynakládaných prostředků. Stěžejním zájmem ochrany přírody je však ochrana podmínek pro existenci stávajících vodních a mokřadních prvků ve Vámi spravovaném území.

Nová výsadba v Bedihošti. Foto Jan Němec.

➡
*Vodouš rudonohý.
Foto Lubomír Hlášek.*

(Na ochranu tohoto ohroženého druhu připravila Česká společnost ornitologická agroenvironmentální titul.)

Mokřady a vodní plochy

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova mokřadů nebo vodních ploch	OP infrastruktura EU	budování renančních nádrží a suchých poldrů - tzv. zakládání nových retenčních prostorů, zakládání nových suchých poldrů, revitalizace v minulosti zaniklých a poskozených retenčních prostorů	max. 80% s možností navyšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správní povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárodné
	OP infrastruktura EU	úpravy k obnově funkce pramených oblastí a mokřadů - tzv. revitalizace nevhodně odvodněných pozemků a odvodňovacích sítí v pramených oblastech, revitalizace a zakládání mokřadních ekosystémů	max. 80% s možností navyšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správní povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárodné
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání a revitalizace prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodně odvodněných prvků, revitalizace a zakládání mokřadních ekosystémů, opatření pro obnovu zásob podzemních vod, opatření pro obnovu a stabilizaci vesklovacích ploch, protierozní opatření pro zlepšení stability vodního režimu)	max. 100%	Vlastník, nájemce pozemků, správce toku, AOPK, SCHKO, SNP	nikoli pouze a především k podnikatelským zájmům, je třeba o běžnou údržbu či péči, posouzení revitalizačního efektu	nenárodné
		revitalizace přirozené funkce vodních toků (revitalizace toků a jejich přírodního charakteru vč. niv, odstraňování ramen vodních toků, pramených oblastí, zakládání a revitalizace břehových nebo doprovodných porostů, zajištění trvalé existence a ekologické funkce toků a niv, nezbytné výkupy pozemků)	max. 100%	Vlastník, nájemce pozemků, správce toku, AOPK, SCHKO, SNP	nikoli pouze a především k podnikatelským zájmům, je třeba o běžnou údržbu či péči, posouzení revitalizačního efektu	nenárodné
		zakládání nových retenčních prostorů, zejména jako součástí systémů ekologické stability krajiny, revitalizace v minulosti zaniklých a poskozených retenčních prostorů, zvyšování retenční schopnosti území (poldry, systémy hrází, občasné razlinky apod.), protipovodňová opatření retenčního charakteru	max. 100% státní organizace, NGO max. 80% obce max. 60% ostatní	Vlastník, nájemce pozemků, správce toku, AOPK, SCHKO, SNP	nikoli pouze a především k podnikatelským zájmům, je třeba o běžnou údržbu či péči, posouzení revitalizačního efektu	nenárodné
	Program péče o přírodní prostředí	revitalizace přirozené funkce vodních toků s revitalizací retenční schopnosti krajiny	max. 100% státní organizace, NGO, obce max. 80% ostatní	Vlastník, nájemce pozemků, správce toku, AOPK, SCHKO, SNP	nikoli pouze a především k podnikatelským zájmům, je třeba o běžnou údržbu či péči, posouzení revitalizačního efektu	nenárodné
		zachování a obnova vlnných zamoklených a vodních ploch (mokřadů, prameništ a náselišť)	max. 80%	FO, PO	nenárodné	nenárodné
		odhabňování a opravy technických prvků extenzivně využívaných rybníků v zájmu ochrany přírody a krajiny (obnovy biotopů)	max. 80%	FO, PO	nenárodné	nenárodné
		ochrana a kompletní obnova přirozených ekosystémů aktivních niv zaplavených při prátových nízích než je Q2 včetně související obnovy přirozené dynamické rovnováhy dotčených vodních toků	max. 80%	Vlastník, nájemce pozemků	jen mimo ZCHÚ; nikoli pouze a především k podnikatelským zájmům	nenárodné
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	budování drobných vodních ploch jako stanovišť chráněných druhů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjme	nenárodné
Program péče o krajinu		budování zařízení nebo objektů sloužících úpravě vodního režimu ve prospěch chráněné části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjme	nenárodné
		vytváření tůňek a umělých drobných vodních ploch	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřené, jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárodné
		realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajícího osiva a sadového materiálu (zakládání infiltračních pásů, mokřadních ploch atp.)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřené, jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárodné

Mokřady a vodní plochy

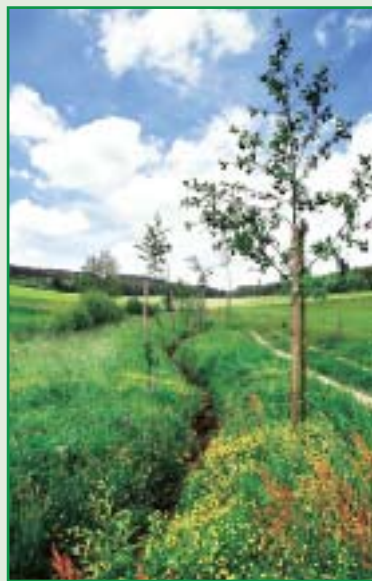
Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
údržba	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	údržba, oprava drobných vodních ploch jako stanovišť chráněných druhů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		opravy a rekonstrukce technických objektů na rybnících (hráze, výpustní zařízení,...)	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		údržba související se správou vodních toků	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		postupné odtěžení eutrofních sedimentů ze dna rybníků	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		likvidace náletových dřevin na návodních stranách hrází rybníků, včetně údržby břehových porostů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	OP infrastruktura EU	revitalizace vodních toků včetně jejich niv, revitalizace přírodního charakteru vodních koryt včetně břehového porostu podél vodních toků a melioračních kanálů, zprůtočnění bývalých náhonů atd.	max 80% s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správci povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárokové
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program revitalizace říčních systémů	revitalizace rybníků s extenzivním chovem ryb	max 80% s možností navýšení spolufinancování od SFŽP o dalších 10%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správci povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárokové
		odstraňování migračních bariér na tocích pro volně žijící živočichy (např. výstavba rybích přechodů)	max 80%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správci povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárokové
	Program péče o přírodní prostředí	odstraňování příčných překážek na vodních tocích a podpora takových technických řešení, která je neobsahují (doplňování a stavba rybích přechodů)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků, správce toku, AOPK, SCHKO, SNP	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům, nejde o běžnou údržbu či péči, posouzení revitalizačního efektu	nenárokové
		zprůchodnění překážek na vodních tocích pro volně žijící živočichy na stávajících stavbách	max. 80%	FO, PO		nenárokové
		náplnění nebo zprůtočnění slepých nebo mrtvých ramen vodních toků umělé odpojených a nepřirozeně zazemněných, náplnění nebo zprůtočnění bývalých náhonů, které pozbyly svoji funkci	max. 80%	FO, PO		nenárokové

Mokřady a vodní plochy

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
členění podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis. Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		speciální opatření, např. rozrušování dřmu, drobné vodní plochy, podpora ohrožených populací	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		létění a zimnění rybníků, řízení regulace vodní vegetace pomocí biomelioračních zásahů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		kosení v litoráloním nebo přiležním pásmu, ručně nebo za pomoci lehké mechanizace apod	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	budování zařízení a objektů sloužících úpravě vodního režimu ve prospěch zvláště chráněné části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		změna druhové skladby nebo snížení hustoty rybí obsady v rybnících	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		létění a zimnění rybníků, řízení regulace vodní vegetace pomocí biomelioračních zásahů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		úhorové hospodářství	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		kosení v litoráloním nebo přiležním pásmu, ručně nebo za pomoci lehké mechanizace apod	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	Program péče o krajinu	změna druhové skladby nebo snížení hustoty rybí obsady v rybnících	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		opatření na zlepšování přírodního prostředí jinými extenz. způsoby hospodářství	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnajíce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách

Trvalá krajinná zelen

Trvalá krajinná zelen je často jedinou zbývající stabilizační plochou v krajině. Jedná se o křoviny, nálety pionýrských dřevin, meze, větrolamy, okraje cest, remízy, vegetaci na specifických stanovištích jako jsou skalky, balvany, hromady kamení a zdi, drobné hlinky, písňky a lomy, výsadby rychlerostoucích dřevin, osamocené keře či stromy, aleje hlavatých vrb podél vodních toků, ovocná stromořadí u cest a na mezích a další. Z výčtu je patrné, že sem patří i neživé prvky spoře osídlené vegetací, které skýtají dosti významné útočiště vzácných druhů. Jednoznačně určit, co je prvkem trvalé krajinné zeleně a co spíše trvalou kulturou nebo trvalým travním porostem v rámci pastvin či luk je značně odvislé od vymezení v mapách a od střednědobých záměrů hospodáře. Hospodář sám se může rozhodnout, jak například uspořádá polní cesty na svých pozemcích, kde založí meze a kde ponechá půdu ladem a na jak dlouhou dobu. Státní ochranu těchto víceméně pevných krajinných struktur je však potřebné uplatňovat u prvků ÚSES, lokalit ohrožených druhů a významných krajinných prvků. Záměrem podpůrných programů je zabránit mizení stávajících ploch trvalé zeleně ze zemědělské krajiny a podporovat jejich obnovu a citlivé využívání (sběr plodů, bylinné a dřevní hmoty). To by mělo v počáteční fázi vést k ustanovení základní „jemné“ kostry ekologické stability lokálního významu.

Úprava Borovského potoka. Foto Jan Flašar.

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	OP Zemědělství EU	pozemkové úpravy - nákup, výsadba a povýsadbové ošetřování zeleně (pro ÚSES použití původních druhů zeleně), zakládání polních cest, pšín, protierozních prvků, ekostabilizačních prvků, hraničních mezí, atp.	100%	příjemci dotace jsou pozemkové úřady, konečnými příjemci dotace jsou vlastníci pozemků - FO a PO včetně obcí	příjatelné náklady na projekt od 318,1 tis Kč do 53 mil Kč	nenárokové
	HRDP EU	založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití (v této části krajiny se jedná zejména o liniové porosty - např. větrolamy, výsadby na březích melioračních struh atp.)	70 tis.Kč/ha + 5 tis.Kč/ha po dobu 3 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků, nájemce za souhlasu vlastníka	pozemek je veden v evidenci půdy	nárokové
	Program revitalizace říčních systémů	zakládání prvků ÚSES vázaných na vodní režim (revitalizace nevhodné odvodněných pozemků, opatření pro obnovu vsakovacích ploch, další protierozní opatření pro zlepšení stability vodního režimu)	max. 100%	vlastník, nájemce pozemků	nikoli pouze a především k podnikatelským záměrům	nenárokové
	Program péče o přírodní prostředí	založení protierozních mezí, zaskakovacích pásů a průlehů, které budou zatravněny nebo osázeny dřevinami, založení drobných poldrů; založení větrolamů	max. 80%	FO, PO	pouze neinvestiční prostředky; musí být v souladu se schválenými komplex. pozemkovými úpravami, úhrada mimoř. nákladů na biotechnická opatření	nenárokové; u suchých poldrů lze i na základě vydání územního rozhodnutí
		zakládání prvků ÚSES - zatravněování a výsadba dřevin, odstranění nežádoucích dřevin, likvidace kalamitních rozšíření nežádoucích invazních druhů	max. 80%	FO, PO		nenárokové
		obnova alejí nebo extenzivních ovocných sadů (jen ošetření starých stromů, dosadba nových)	max. 80%	FO, PO	nesmí se využívat podnikatelsky, pozemek není v registru intenzivních sadů u ÚKZÚZ	nenárokové

Trvalá krajinná zeleň

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolu- financování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	Program péče o krajinu	preventivní protierozní opatření mimo koryta vod, toků - zakládání mezi a drobných poldrů (terénní úpravy)	zatravňování do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%;	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	jen jako preventivní opatření; pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		realizace vymezených a schválených prvků ÚSES s použitím genetiky a stanovištně odpovídajících osiva a sadbového materiálu (výsadba liniových porostů a solitérních dřevin mimo les, zakládání infiltračních pásů a mezi zatravněním)	zatravnění do 10.000 Kč/ha, infiltrační pásy do 12.000 Kč/ha; max. 100%;	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití; u zatravnění podmínkou převod v evidenci katastru na TTP	nenárokové; o samost. fin. příspěvek na násled. péči lze požádat do 3 let po výsadbě
		opatření zabraňující projevům eroze - výsadba solitérních dřevinnebo porostů dřevin na pozemcích mimo les a následná péče	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		obnova vegetačního krytu, zcela nebo částečně odstraněného při předchozím využívání pozemků - výsadba dřevin	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	obnova vegetačního krytu, zcela nebo částečně odstraněného při předchozím využívání pozemků - výsadba dřevin	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
cílená podpora druhové rozmanitosti	Program péče o krajinu	likvidace křovinného a dřevinného náletu za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 20 tis. Kč/ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných podmínkách
		ruční kosení za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 12 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		kosení lehkou mechanizací za účelem ochrany biotopů zejména ohrožených druhů	max. 7 tis./ha	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; možnost navýšení až o 50% při zvlášť náročných přír. podmínkách
		speciální opatření, např. rozrušování drnu, drobné vodní plochy, podpora ohrožených populací	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
		výsadba nelesní zeleně včetně ovocných stromů (především staré a krajové odrůdy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; nevztahuje se na intenzivní sady
ostatní zásahy	Program péče o krajinu	ošetřování památných a cenných starých stromů	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	údržba břehových porostů podél vodních toků	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové

Trvalé kultury

Do této části krajiny je vhodné řadit všechny kultury dřevin na zemědělské půdě, které jsou prostorově rozsáhlé (cca nad 0.3 ha) a produkčně úzce zaměřené. Představují je intenzivní a částečně extenzivní ovocné sady a výsadby, vinice a porosty energetických dřevin na zemědělské půdě. Jejich posláním je stabilizovat a zpestřit zemědělskou produkci, podpořit biodiverzitu a ekologickou stabilitu krajiny. S ohledem na to se podpůrné programy soustředí na zakládání a obnovu těchto kultur a snižování „vstupové“ intenzity hospodaření. Podporovaná opatření zahrnují zejména zachování extenzivního sadovnictví, omezené používání vstupů a péči o protierozní vegetační pokrýv v kulturách v ekologickém zemědělství a zakládání porostů rychlerostoucích dřevin k energetickému využití. Ze zapomenutých forem trvalých kultur lze vzpomenout například vrbové prutnice. Při obnově a zakládání trvalých kultur by orgán ochrany přírody opět neměl zapomínat na svou úlohu v povolování mýcení stávající významné krajinné zeleně, evidenci hlášení o zásazích do krajinné zeleně nepodléhajících povolení a v administraci žádostí o zavádění nepůvodních druhů do krajiny.

Extenzivní sad v Bílých Karpatech. Foto Svaz PRO-BIO.

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
zakládání a obnova	HRDP EU	založení porostů rychle rostoucích dřevin pro energetické využití	70 tis.Kč/ha + 5 tis.Kč/ha po dobu 3 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků, nájemce za souhlasu vlastníka	pozemek je veden v evidenci půdy	nárokové
	Program péče o přírodní prostředí	obnova extenzivních sadů	max. 80%	FO, PO	nesmí se využívat podnikatelsky, pozemek není v registru intenzivních sadů u ÚKÚZ	nenárokové
	Program péče o krajinu	výsadba nelesní zeleně včetně ovocných stromů (především staré a krajové odrůdy)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárokové; nevztahuje se na intenzivní sady

Lesy

Přírozené lesní porosty jsou vzhledem k působení abiotických činitelů nejstabilnějším prvkem naší krajiny. Lesy slouží jako úkryt volně žijícím živočichům, jako zdroj obnovitelné biomasy, klimatotvorný a půdoochranný prvek. Přerušení rozsáhlých polních lánů pomocí lesních biokoridorů citlivě umístěných v krajině (např. podél vodních toků) umožní obnovit migraci druhů v krajině. Biocentra, která často obsahují lesní porosty, pak slouží jejich soustředění a nerušenému vývoji.

Nálet dřevin na neobhospodařované plochy může být považován za prvotní fázi samovolné obnovy lesa. Plochy nevyužité zemědělské půdy, které by již bylo pracné navracet do kulturního stavu bez lesa, je možné v rámci některých podporovaných opatření ponechat procesu zarůstání lesem, popřípadě tento proces podpořit. Při dosadbě i zalesňování se používají původní druhy dřevin adaptované na vlastnosti dané lokality (nadmořskou výšku, půdní a klimatické podmínky). Zpravidla se jedná o tytéž původní druhy, které na opuštěné půdy přirozeně nalétají. Výsadba regionálně nepůvodních dřevin by neměla být podporována, stejně jako zalesňování cenných biotopů ohrožených druhů rostlin či živočichů. Pro zvýšení stability porostů stanovištně nepůvodních rostlin je vždy třeba preferovat vyšší než povinné tzv. nejnižší přípustné zastoupení melioračních a zpevňujících dřevin. Ozdravení existujících lesů a zvýšení jejich odolnosti vůči škůdcům i živelným pohromám lze též snadno docílit přiblížením se přirozené prostorové a věkové rozrůzněnosti porostů. Finanční podporu těchto cílů může využít i zemědělec jakožto vlastník lesa nebo zájemce o zalesnění části své zemědělské půdy. Před podáním žádosti o prostředky pro zalesnění nelesní půdy je nezbytné získat souhlasné stanovisko orgánu ochrany přírody. Velmi užitečné pro tyto orgány bude mít přehled o přírodních hodnotách všech opuštěných nelesních ploch na svém území pro včasné vyhotovení stanoviska k záměru zalesnění. Potřebu zalesnění je vhodné orientovat na ornou půdu v citlivých oblastech a narušených lokalitách - zejména na zorněných svazích a údolnicích, podmáčených orných půdách a reaktivovaných plochách či navážkách.

Dubohabrová doubrava na Rožďalovicku (okr. Nymburk). Foto Radko Samek.

Lesní kultury v zemědělské krajině

Oblast činnosti	Program	Opatření	Plata, spolufinancování	Zadatel	Další podmínky	Poznámka
zalesňování zemědělské půdy (obnova, výchova, zajištění porostů)	HRDP	zalesňování zemědělských půd	74,92 tis. Kč/ha + 124t. Kč/ha po dobu 5 let; 34,20-86,00Kč/ha po dobu 20 let	vlastník, sdružení vlastníků, spoluvlastník za souhlasu většiny spoluvlastníků	pozemek je veden v evidenci půdy	národné, dotace na následnou péči se neposkytne např. obci, příspěvkové organizaci
	OP Zemědělství	zalesňování zemědělsky nevyužívaných nelesních půd	100%	vlastník, pozemků; sdružení vlastníků (nevztahuje se na pozemky ve vlastnictví státu nebo kraje)	příjatečné náklady na projekt od 19 tis Kč do 9,5 mil Kč	nenárodné
	OP Zemědělství	činnosti podporující přírodu blízké hospod. v lesích, vč. technologií šetrných k přírodě	max. 50%	vlastník, nájemce; sdružení vlastníků, nájemců (nevztahuje se na pozemky ve vlastnictví státu nebo kraje)	příjatečné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 15,9 mil Kč	nenárodné
	EU	obnova lesů po kalamitách a zavádění příslušných preventivních opatření	100%	vlastník, nájemce; sdružení vlastníků, nájemců (nevztahuje se na pozemky ve vlastnictví státu nebo kraje)	příjatečné náklady na projekt od 52,8 tis Kč do 53 mil Kč	nenárodné
	Program péče o přírodní prostředí	přírodě blízké hrazení bysřin, nápravy nevhodných úprav drabných toků a mokřadních ploch (hrazení odvodňovacích příkopů, obnova přirozeného charakteru toků), ekologicky šetrná péče o přirozené neupravené drobné lesní toky	max. 80%	FQ, PO		nenárodné
	Program péče o krajinu	podpady a dosadby melioračních dřevin do lesních porostů	max. 80%	FQ, PO		nenárodné
		přírodě blízké ochrany lesa (nákup přípranků)	max. 80%	FQ, PO		nenárodné
		přírodě blízké hospodářství v lesích - zlepšování stavu lesních porostů nad rámec lesnicího zákona, zejm. v ÚSES a ptáčích oblastech	max. 100%	FO nebo FO (vlastník, nájemce, podnikámec) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná FO nebo FO	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnosti pro hospodářské využití	nenárodné
		úprava prostorové nebo druhové skladby lesa směrem k přírodě blízkému stavu	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		provedení prací k ponechávání dřeva určeného k zetižení	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro F17	nenárodné
Přírodě blízké hospodářství		zajištění osiva místního původu; stanovištní původních dřevin a následně sodebního materiálu pro umělou obnovu lesa	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		vysazování stanovištně původních melioračních a zpevňujících dřevin nad rámec stanovení vyhláškou č. 83/1996 Sb. nebo vysazování a udržování hospodářsky nevyzrálých druhů přirozené skladby dřevin	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
	Správa nezscizitelného majetku v ZCHÚ	úprava prostorové nebo druhové skladby lesa směrem k přírodě blízkému stavu	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		provedení prací k ponechávání dřeva určeného k zetižení	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		zajištění osiva místního původu; stanovištně původních dřevin a následně sodebního materiálu pro umělou obnovu lesa	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		vysazování stanovištně původních melioračních a zpevňujících dřevin a vysazování nebo udržování hospodářsky nevyzrálých druhů dřevin přirozené skladby	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		zajištění osiva místního původu; stanovištně původních dřevin a následně sodebního materiálu pro umělou obnovu lesa	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		vysazování stanovištně původních melioračních a zpevňujících dřevin a vysazování nebo udržování hospodářsky nevyzrálých druhů dřevin přirozené skladby	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		zajištění osiva místního původu; stanovištně původních dřevin a následně sodebního materiálu pro umělou obnovu lesa	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
		vysazování stanovištně původních melioračních a zpevňujících dřevin a vysazování nebo udržování hospodářsky nevyzrálých druhů dřevin přirozené skladby	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárodné
ostatní	Finanční příspěvky na hospodářství v lesích v roce 2004	obnova, zajištění a výchova lesních porostů (do věku, kdy je přípustná těžba porostu - stádia proberk v kmenovinách)	paušální platba	nájemce, vlastník	příjemce	národné
	Finanční příspěvky na hospodářství v lesích v roce 2004	obnova, zajištění a výchova lesních porostů (do věku, kdy je přípustná těžba porostu - stádia proberk v kmenovinách)	paušální platba	nájemce, vlastník	příjemce	národné

Infrastruktura

K hospodářské infrastruktuře pro účely této brožury řadíme veškeré technické prvky (stavby a technika), sloužící hospodáři. Cílem programů je usměrněná a ekologicky pojatá údržba, obnova a tvorba polních cest, výběhů hospodářských zvířat, hospodářských stavení, manipulačních a skladovacích ploch, produktovodů a umělých vodních rezervoárů. To umožní nejen ekonomický rozvoj, ale také se může významnou měrou podílet na regulaci vodního režimu, lokálních klimatických poměrů, zmírnění negativního dopadu staveb na krajinný ráz a poslouží jako útočiště volně žijícím organismům. Vhodným ozeleněním a údržbou okrajů těchto liniových struktur lze posílit tyto schopnosti. Nejvýznamnější poptávka po čerpání podpor je dnes v budování technologicky bezpečných skladů statkových hnojiv pro omezení úniku živin do vodního prostředí, zavádění recyklačních technologií pro odpadní vodu, technologií pro zpracování a aplikaci organické hmoty aj. Z pohledu ochrany biodiverzity by bylo žádoucí podporovat stavby s vegetačními úpravami povrchů, budování polních cest, stezek, mostků z původního materiálu, zavádění bezkejdových technologií zimního ustájení zvířat, zpracovatelské technologie k podpoře místně distribuovaných produktů apod. Avšak rovněž existují tituly přímo vázané na existenci prvků faremní infrastruktury jde např. o možnost využití dotací na podporu hnízdění ptactva (např. vlaštoky obecné, sovy pálené), hmyzu (např. čmeláka skalního), savců (kuny skalní, netopýrů). U těchto vzácných živočichů by se jednalo zejména o ponechávání hnízdnicích příležitostí nebo tvorbu vhodných náhradních struktur, ale i o různá jiná speciální opatření pro záchranu jejich populací v návaznosti na využití, úpravy nebo nové stavby objektů. Přednostní ochrana poskytovaná prostřednictvím orgánu ochrany přírody by měla být věnována existujícím, již ekologicky funkčním strukturám a svůj názor by měly orgány ochrany přírody zpřístupnit potenciálním žadatelům nebo dotčeným organizacím před záměrem či dokončením projektové dokumentace stavby. Rozhodující slovo v tomto ohledu budou mít pak příslušné stavební úřady, jejichž pracovníky je třeba v tomto směru neustále uvědomovat, protože často netuší, že stávající stavba je útočištěm zvláště chráněných druhů živočichů či rostlin.

Seník v nivě Lužnice. Foto Jan Ševčík.

Technická a jiná opatření

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
Oblast pozemkové úpravy	OP Zemědělství EU	geodetická práce pro pozemkové úpravy, vyměrování pozemků za účelem přesné identifikace vlastnických parcel a vytyčení nové hranic pozemků vycházející ze schváleného návrhu pozemkové úpravy	100%	příjemci pozemkové úpravy, konečnými příjemci vlastníci pozemků - FO a PO včetně obcí	příčetelné náklady na projekt od 318 tis Kč do 53 mil Kč	nenárokové
	Program péče o krajinu	podpora ustupujících populací původních rostlinných i živočišných druhů, jejich přirozených společenstev a stanovišť - speciální opatření k podpoře populace ohrožených rostlin, a živoč. druhů a společenstev (např. podpora hnízdních příležitostí)	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO	poze pro pozemky v ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezastavěného majetku v ZCHÚ	zajišťování původního živočišného nebo rostlinného materiálu, zachrana genofondu původních druhů, repatriace, reintrodukce včetně následné péče	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		neinvestiční opatření na zmírnění barierového efektu komunikací a staveb	max. 100%	FO nebo PO (vlastník, nájemce, podnájemce) s právním vztahem k daným pozemkům nebo jimi pověřená jiná PO nebo FO, AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze neinvestiční prostředky, nikoli na činnost pro hospodářské využití	nenárokové
		údržba, oprava nebo budování umělých hnízdišť nebo zimovišť pro chráněné živočichy	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		premístňování populací zvláště chráněných druhů	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		zajišťování původního živočišného nebo rostlinného materiálu, zachrana genofondu původních druhů, repatriace, reintrodukce včetně následné péče	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		neinvestiční opatření na zmírnění barierového efektu komunikací a staveb	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	OP infrastruktura	budování zařízení pro biologickou úpravu odpadů - kompostování	max. 80% s možností novějším SFZP o dalších 10%	obce, svazky obcí, kraje, příspěvkové organizace a organizační složky, státní organizace, správci povodí	celkové náklady na projekt musí být menší než 10 mil. EUR	nenárokové
	OP Zemědělství EU	stezky pro turisty, mostky, zábradlí, tabule, odpovídavé stanoviště	100%	vlastník, nájemce, sdružení Vlastníků, nájemců (nevztahuje se na pozemky ve Vlastnictví státu nebo kraje)	příčetelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 15,9 mil Kč	nenárokové
	Program péče o přírodní prostředí	obnova turistických lesních cest v chráněných územích (jako zabezpečení mimoprodukčních funkcí lesa)	max. 80%	FO, PO		nenárokové
Oblast oštití	Program péče o krajinu	údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů v předmětných územích (značení hranic, infabule...)	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezastavěného majetku v ZCHÚ	údržba, oprava nebo budování barier (oplocení) proti šíření živočišných patřičích ke geograficky nepůvodním nebo invazním druhům poškozujících zvl. chr. části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		likvidace nebo redukce rostlin nebo živočichů patřících ke geograficky nepůvodním nebo invazním druhům poškozujících zvl. chr. části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		údržba a budování technických zařízení nebo objektů sloužících k zajištění státem chráněných zájmů v předmětných územích (značení hranic, údržba komunikací...)	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	OP Zemědělství EU	údržba, oprava nebo budování barier (oplocení) proti šíření živočišných patřičích ke geograficky nepůvodním nebo invazním druhům poškozujících zvl. chr. části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		likvidace nebo redukce rostlin nebo živočichů patřících ke geograficky nepůvodním nebo invazním druhům poškozujících zvl. chr. části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		nebo invazním druhům poškozujících zvl. chr. části přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve Vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	OP Zemědělství EU	stezky pro turisty, mostky, zábradlí, tabule, odpovídavé stanoviště	100%	vlastník, nájemce, sdružení Vlastníků, nájemců (nevztahuje se na pozemky ve Vlastnictví státu nebo kraje)	příčetelné náklady na projekt od 63,6 tis Kč do 15,9 mil Kč	nenárokové

Technická a jiná opatření

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
obnova a údržba jevů neživé přírody	Program péče o krajinu	obnova přírdě blízkého stavu přirozených útvarů a jevů neživé přírody poškozených lidskou činností	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
		údržba geologických profilů ve zvláště chráněných částech přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	obnova přírodě blízkého stavu přirozených útvarů a jevů neživé přírody poškozených lidskou činností	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	údržba geologických profilů ve zvláště chráněných částech přírody	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové

Osvěta, studie

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
studie	OP Zemědělství EU	podpora analýz, studií	50-100%	místní akční skupina, konečným příjemcem je obec, FO, PO působící v tomto území	velké infrastrukturální projekty nad 100 000 EUR nejsou přijatelné	lze financovat i přípravu žádosti o podporu
	OP Zemědělství EU	podpora vzdělávacích akcí	50-100%	místní akční skupina, konečným příjemcem je obec, FO, PO působící v tomto území	velké infrastrukturální projekty nad 100 000 EUR nejsou přijatelné	lze financovat i přípravu žádosti o podporu
osvěta	OP Zemědělství EU	vzdělávací aktivity, konzultace	100%	ÚZPI - porvede výběrová řízení dodavatelů projektů		
	Program péče o přírodní prostředí	Program podpory environmentálního vzdělávání a osvěty	max. 70%	právnícké osoby založené k nepodnikatelským účelům	investiční i neinvestiční podpora	nenárokové
	Program obnovy venkova (MMR)	Projekty obcí na vzdělávání a poradenství v oblasti rozvoje venkova a obnovy vesnice	max. 70%	obec, svazek obcí		nenárokové

Příprava plánů

Oblast činnosti	Program	Opatření	Platba, spolufinancování	Žadatel	Další podmínky	Poznámka
příprava plánů	Program péče o krajinu	vyhotovení plánů péče	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro ZCHÚ a jejich ochranná pásma	nenárokové
	Správa nezcizitelného majetku v ZCHÚ	vyhotovení plánů péče	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		zpracování LHP	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
		zajištění dokumentů a pokladů k provozu vodního díla	max. 100%	AOPK ČR, SCHKO ČR, Správy NP	pouze pro pozemky v ZCHÚ ve vlastnictví státu, které jsou v majetkové správě příjemce	nenárokové
	Program péče o přírodní prostředí	zpracování krajských koncepcí ochrany přírody a krajiny	max. 80%, max. 0,5 mil. Kč	právnícké osoby založené k nepodnikatelským účelům	metodika MŽP, v souladu se Státní politikou životního prostředí	nenárokové
	Program obnovy venkova (MMR)	Zpracování urbanistických studií a územních plánů	max. 1/3, vesnic. památ. rezervací až 1/2	obec, svazek obcí		nenárokové
	Finanční příspěvky na hospodaření v lesích (MZe)	vyhotovení LHP v digit. formě	350 Kč/ha	vlastník lesa nebo osoba s právy a povinnostmi vlastníka		nenárokové
	Program péče o urbanizované prostředí (MŽP)	dokumentace pro žádosti o podporu ze SFŽP (regenerace krajiny, úpravy býv. prům. ploch, úprava a regenerace zeleně a sadovnické úpravy), geodet. a geometr. práce	50-80%	FO, PO - vlastník pozemku nebo objektu, nájemce jen se souhlasem vlastníka		nenárokové
	Protipovodňová opatření (MZe)	zpracování návrhů na stanovení záplavových území a na vymezení rozsahu území ohrožených zvláštními povodněmi	max. do 100% nákladů	správce vodního toku, správce/vlastník vodního díla		nenárokové
		zpracování studií odtok. poměrů, vč. potřebných podkladů				nenárokové
	Společný regionální operační program (EU + MMR)	Technická pomoc	EU 70%	MMR, kraje		nenárokové

System ekologické stability u Andělské Hory (okr. Karlovy Vary). Foto archiv MŽP ČR.

Seznam zkratek:

AEO	agroenvironmentální opatření, jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
E-LFA	Oblasti s environmentálními omezeními (Environmental Less Favoured Areas), jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
FO	fyzická osoba
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova (Horizontal Rural Development Plan), jedná se o programový dokument ministerstva zemědělství přinášející širokou škálu opatření pro rozvoj venkova
CHKO	chráněná krajinná oblast
LFA	méně příznivé oblasti (Less Favoured Areas), jedná se o dotační titul ministerstva zemědělství v rámci HRDP
MZe	Ministerstvo zemědělství ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NATURA 2000	je celistvá evropská soustava území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit. Na území České republiky je Natura 2000 tvořena ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami
NP	národní park
OP Zemědělství	Operační program „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“
PO	právnícká osoba
PPK	Program péče o krajinu
PPPP	Program péče o přírodní prostředí SFŽP
SAC	evropsky významná lokalita
SCHKO ČR	Správa chráněných krajinných oblastí ČR
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SPA	ptačí oblast
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
TTP	trvalý travní porost
ÚSES	územní prvky ekologické stability; jedná se o vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu
VDJ	velká dobytčí jednotka
ZCHÚ	zvláště chráněné území (národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní památky) vymezené dle zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění

Kontakty:

Ministerstvo životního prostředí

Vršovická 65, 101 00 Praha 10

www.env.cz

Tel.: 267 121 111

Správa CHKO ČR

Kaplanova 1931/1, 148 01 Praha 4

www.schkocr.cz

Tel.: 267 994 300

Agentura ochrany přírody a krajiny

Kališnická 4-6, P. O. BOX 85,

130 23 Praha 3

www.nature.cz

Tel.: 222 580 013

Ministerstvo zemědělství

Tišnov 17, 117 05 Praha 1

www.mze.cz

Tel.: 221 811 111

Seznam Zemědělských agentur a Pozemkových úřadů je uveden na této adrese:

<http://www.mze.cz/attachments/seznamZAaPU.htm>

Tel.: 221 811 111

SPRÁVY NÁRODNÍCH PARKŮ

Správa KRNP

Dobrovského 3, 543 11 Vrchlabí

Tel.: 499 456 111

Správa NP Podyjí

Na vyhlídce 5, 669 01 Znojmo

Tel.: 515 226 722

Správa NP Šumava

1. máje 206, 385 01 Vimperk

Tel.: 388 450 111

Správa NP České Švýcarsko

Pražská 52, 407 46 Krásná Lípa

Tel: 412 354 050

Vypracovali: Ing. Mgr. Lenka Vokasová a kol.
(Ivana Bautzká, Mgr. Jiří Brázda, Ing. Mgr. Eva Havlínová, Ing. Radek Sus)

Ministerstvo životního prostředí

Náklad: 1000 ks

Zpracování, tisk: Reprotisk s.r.o., Šumperk